

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 18742

Tarih : 30.06.2026

10/4340

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ekonomik krizin ve derinleşen yoksulluğun faturasının işçilere, emekçilere ve emeklilere kesildiği Türkiye’de sermaye odaklı politikalar neticesinde gelir dağılımı adaletsizliği, enflasyon ve işsizlik kronik bir hâl almıştır. İktidarın sermaye yanlısı ekonomi tercihleri, başta emekliler olmak üzere milyonlarca yurttaşı sistemli bir şekilde yoksullaştırmakta, açlık sınırının altında bir yaşama mahkûm etmektedir. Ekonomide ithalata bağımlı yapısal kriz ve durdurulamayan zam dalgası karşısında sabit gelirlielerin alım gücü tamamen erirken, halkın ezici bir çoğunluğu için insanca yaşam koşulları kalmamıştır. Bu sömürü düzeninde emekliler iktidarın tercihleri dolayısıyla ağır bir geçim derdiyle baş başa bırakılmışlardır. Bu bağlamda ekonomik adaletsizliğin ortadan kaldırılması, emeklilerin insan onuruna uygun bir yaşam sürmelerinin güvence altına alınması ve maaşların acilen insanca yaşanacak bir seviyeye göre yeniden düzenlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104. ve 105. maddelerine göre bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve talep ederiz.

Gülüstun KILIÇ KOÇYİĞİT
Kars Milletvekili
DEM Parti Grup Başkanvekili

Sezai TEMELLİ
Muş Milletvekili
DEM Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye’de milyonlarca yurttaş, yıllardır derinleşen ekonomik kriz, yüksek enflasyon, yoksulluk, işsizlik, düşük ücretler, güvencesiz çalışma, ağır borç yükü ve hayat pahalılığı altında yaşam mücadelesi vermektedir. İktidarın sermaye odaklı ekonomi politikalarının yarattığı bu kriz, toplumun en kırılgan kesimlerini her geçen gün daha da yoksullaştırırken krizin bedeli sistematik biçimde emekçilere, emeklilere, işsizlere, kadınlara ve dar gelirli yurttaşlara ödetilmektedir. Kamusal kaynaklar belirli sermaye çevrelerine aktarılırken, milyonlarca insan açlık ve yoksulluk sınırının altında yaşamaya mahkûm edilmektedir.

AKP iktidarında, özellikle son yıllarda, mutfaklardaki yangının söndürülemediği bir sömürü düzeni inşa edilmiştir. Peş peşe yapılan zamlar enflasyonu daha da derinleştirmiş, başta emekliler olmak üzere sabit gelirlielerin alım gücü tarihin en düşük seviyelerine gerilemiştir. Bilhassa enflasyonun hız kazandığı son yıllarda AKP, “müjde” adı altında emeklilere kaşıkla verdiğini, enflasyon ve zam aracılığıyla anında geri almıştır.

Günümüzde yurttaşlar gıda, barınma, sağlık, eğitim ve enerji gibi en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamakta zorlanmaktadır. Bu tablo, iktidarın ekonomi politikalarının doğrudan sonucudur. İçinde bulunduğumuz ekonomik koşulların en ağır bedelini ise emekliler ödemektedir. Yıllarca çalışarak üretime katkı sunan milyonlarca emekli, bugün insanca yaşam koşullarından mahrumdur. AKP döneminde emekli aylıkları sistematik biçimde eritilmiş, hissedilen enflasyonun altında yapılan maaş artışları yüksek enflasyon karşısında kısa sürede anlamını yitirmiştir. Bu durum tesadüfi değil, sosyal güvenlik sistemini piyasa mantığıyla yeniden şekillendiren siyasi tercihlerin sonucudur. Açlık sınırının dahi altında maaşlara mahkûm edilen emekliler, yaşamlarının en kırılgan döneminde yoksulluğa ve sosyal dışlanmaya maruz kalmaktadır. 2001 yılında asgari ücretin 1,6 katı olan en düşük emekli maaşı bugün asgari ücretin yaklaşık yarısına kadar gerilemiştir. Ortalama emekli aylığının asgari ücrete oranı 2002’de yüzde 122 iken bu oran 2025’te yüzde 84’e gerilemiş, emekli aylıkları asgari ücretin yüzde 16 altına düşmüştür. Emeklilerin milli gelirden aldığı pay da gerilemiştir. 2002’de ortalama emekli aylığının kişi başına milli gelire oranı yüzde 46,4 iken bu oran 2025’te yüzde 31,6’ya kadar düşmüştür. Yine prim gelirleri 2002’den bu yana 273 kat artarken emekli aylıkları ve sağlık harcamaları 211 kat artmıştır. Düşük aylıklar nedeniyle çalışan veya iş arayan emeklilerin oranı 2002’de yüzde 36,6 iken 2025’te yüzde 69,5’e kadar çıkmıştır. Yani her üç emekliden ikisi çalışmak zorunda kalmaktadır.

Türk-İş’in Mayıs 2026 verilerine göre açlık sınırı 35 bin 174 liraya, yoksulluk sınırı ise 114 bin 576 liraya ulaşmıştır. Buna karşın 5 milyon emekli 20 bin lira gibi açlık sınırının ancak yarısına denk gelen bir aylıkla yaşamını sürdürmeye zorlanmaktadır. Kaldı ki emeklilerin yaklaşık yüzde 60’ı açlık sınırının altında maaş almaktadırlar. Bu durum, sosyal devlet ilkesinin fiilen ortadan kaldırıldığını ve emeklilerin insanca yaşam hakkının açık biçimde ihlal edildiğini göstermektedir. İktidar emeklilerin durumunu iyileştirmek ve insanca yaşayabileceği bir gelir güvencesi oluşturmak yerine, onları sabretmeye ve fedakârlık yapmaya çağırmıştır. Kamusal kaynaklar garanti ödemelerine, vergi aflarına ve büyük sermaye gruplarına aktarılırken sıra emekçilere ve emeklilere geldiğinde bütçe disiplini gerekçe gösterilmektedir. Oysa bütçe bir tercih meselesidir. İktidarın tercihi, toplumun ezici çoğunluğundan değil, sermayeden yana olmuştur.

Emeklilerin yaşadığı hak kayıplarının temel nedenlerinden biri de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile hayata geçirilen dönüşümdür. Bu düzenleme emekliliğe erişimi zorlaştırmış, emeklilik yaşını yükseltmiş, aylık bağlama oranlarını düşürmüş ve emekliliği bir sosyal güvence olmaktan uzaklaştırmıştır. Sosyal güvenlik sistemi kamusal bir hak olmaktan çıkarılarak maliyet hesabına indirgenmiştir. Emeklilik, yalnızca çalışma yaşamının sonu değil, insan onuruna yakışır bir yaşamın anayasal güvencesidir. Ömürleri boyunca çalışarak ülkenin zenginliğini üreten yurttaşların, emeklilik dönemlerinde yoksulluğa mahkûm edilmesi kabul edilemez. Sosyal devletin temel görevi, emeklilerin insanca yaşayabilecekleri gelir ve sosyal güvenlik koşullarını güvence altına almaktır.

Ömrünü çalışarak, üreterek ve toplumsal refaha katkı sunarak geçiren emekliler, bugün iktidar tarafından insanca yaşam hakkından mahrum bırakılmışlardır. Bugün milyonlarca emekli geçinebilmek için ya yeniden çalışmak zorunda bırakılmış ya da sosyal yardımlara bağımlı hale getirilmiştir. Sosyal güvenlik sistemi, yurttaşlara güvence sunan bir hak olmaktan uzaklaşmış, emeklilik, onurlu bir yaşamın değil, derinleşen yoksulluğun adı haline gelmiştir. Sosyal devlet ilkesinin gereği, yurttaşların insan onuruna yaraşır yaşam koşullarına sahip olmasını güvence altına almaktır. Ancak mevcut ekonomi politikaları, emeği değersizleştirirken sermayeyi koruyan bir anlayışı esas almakta, krizin faturası emeklilere, işçilere ve dar gelirli kesimlere yüklenmektedir. Bu yaklaşım, toplumsal eşitsizlikleri daha da derinleştirmekte ve sosyal adalet duygusunu zedelemektedir.

Gelinen noktada emekliler derin bir yoksulluk, gelir kaybı ve sosyal dışlanmayla karşı karşıyadır. Emekli aylıkları yüksek enflasyon karşısında sürekli erirken, sağlık, barınma, gıda ve enerji giderleri karşılanamaz hâle gelmiştir. Eriyen maaşlar sonucunda birçok emekli hijyen koşullarının yetersiz olduğu otellerde barınma ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalmaktadır. O sebeple günümüzde emeklilerin, iktidarın 2024 yılında yaptığı gibi “Emekliler Yılı” gibi sembolik adımlara değil, gerçekçi ekonomik iyileştirmelere ihtiyacı vardır. Zira emeklilerin aldıkları maaşlar bir lütuf değil, yıllarca verdikleri emeklilerin sonucudur.

Bu nedenlerle emeklilerin yaşadığı gelir kayıplarının, sosyal güvenlik sisteminde gerçekleştirilen düzenlemelerin etkilerinin, emekli aylıklarının açlık ve yoksulluk sınırının altında kalmasına yol açan ekonomik ve siyasi tercihlerin, gelir dağılımındaki adaletsizliğin emekliler üzerindeki sonuçlarının ve emeklilerin insanca yaşam hakkını güvence altına alacak kalıcı çözümlerin kapsamlı biçimde araştırılması amacıyla Anayasa’nın 98’inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve talep ederiz.